GAZET'A TRANSILVANIEI.

„Gazet'a" ese de 2 ori; Joi'a si Duminec'a, Fói'a, candu concedu ajutóriale. — Pretiulu: pe 1 anu 10 fl., pe 1/4 3 fl. v. a. Tieri esterne 12 fl. v. a. pe unu anu séu 2½ galbini mon. sunatória.

Anulu XL.

Se prenumera la postele c. si r., si pe la DD. corespondenti. — Pentru serie 6 cruceri v. a. Tacs'a timbrala à 30 cr. val. austr. de fia-care publicare.

Nr. 41. Brasiovu 10 Iuniu|29 Maiu 1877.

Imperiulu Russiei.

IV. Cultura scientifica. Este adeveratu, ca in imperiulu russescu invetiatur'a in scóle se incepuse fórte tardiu, adeca abia in secul. alu 16-lea, din caus'a mai alesu, ca calugarii greci, carii au dusu la slavi christianismulu, se feriea catu potea a destepta conscienti'a loru nationale, de unde urmà, ca popórale slave multu timpu n'au avutu nici atati individi sciutori de carte, cati era necessari pentru preuti pe la baserici. In monastiri mai invetiá cate pucini teneri ceva carte, adeca cá si in alte cateva tieri europene, in care trecea de rusîne cá de es. unu magnatu, boieriu de frunte, se scria ceva cu man'a sa, ca-ci a scí carte semnificá, ca se degrada la conditiunea de dascalenci. Se spune ca in sec. alu 16-lea se infiintiasera ceva scóle mai de dómne-ajuta la Novgorod si Pscov. Tiarulu Feodoru (Todoru) III fundase in a. 1682 una academia (seminariu) de preuti la Moscu'a cu mai multi professori. Numai dupa-ce russii venira in contactu cu popórale apusene si se emancipara de calugarii greci, au inceputu a lua esemple dela acelea. Petru celu mare fundase scól'a militaria, scól'a de navigatiune si dupa planulu datu lui de filosofulu Leibnitz, academia de scientia. In a. 1714 esí in Russi'a celu de antaiu diariu. In acelasiu timpu dialectulu Russiei mari incepù a se cultiva cá se ajunga a fi ceea ce este elu astadi: limb'a statului si a literaturei. Déra atatu Petru, catu si cativa successori ai sei indemná si constringea la invetiatura mai multu numai pe classile superiori privilegiate, éra de cultur'a generale a tuturoru classeloru de poporu in sensulu nostru modernu le pasá tocma pe atata, pre catu au pasatu si regiloru Poloniei, Ungariei, principiloru Transilvaniei, sultaniloru turcesci, adeca nimicu pe lume; éra boierii cei mari in locu de a face catu mai pucinu pentru scóle, mai virtosu le opriea, curatu cá in tiér'a nóstra, unde luá si pe fiii preutiloru dela scóla, ii batea cumplitu si'i punea se le pastorésca boii si porcii. In a. 1755 sub imperatés'a Elisabeta s'a deschisu universitatea dela Moscu'a. Progressu inse mai intinsu in scientia si preste totu in civilisatiune se facù sub lung'a domni'a a Catharinei II, pre candu s'au infiintiatu multe gimnasie, scóle popularie si institute scientifice superiori. Totu sub Catharina II incepù se strabata in Russi'a civilisatiunea si datinele francese mai fine, adeca totu intr'unu timpu, pre candu in monarchi'a nóstra sub imperatés'a Mari'a Theresi'a esise unu regulamentu de portare pentru officiarii armatei, pentru magnati si functionari inalti, caroru li se da invetiatura, cá de es., déca sunt invitati la mese imperatesci séu la alte ospetie mari, se nu mérga cu cismele pline de tina, se nu'si sufle nasulu in serviete séu pe pensatura, se nu scuipe diosu, se nu sbiere cá in càrciumele satesci, si mai alesu se nu se imbete la més'a imperatésca etc. etc. Vedi adeca, era russii barbari, déra dieu ... „domnii si boierii nostri" nu era intru nimicu de modellu in civilisatiune.

Alexandru I a facutu fórte multu pentru scóle in Russi'a; elu a infiintiatu si ministeriulu instructiunei publice, carele pana atunci nu era cunoscutu nici de nume. Fiiulu seu Nicolae I avuse idei curióse despre cultura si civilisatiune, adeca camu pe ale lui Franciscu I si Metternich in Austri'a. Spariatu de atatea revolutiuni europene, temendu-se prin urmare de ideile noue, s'a oppusu din respoteri la strabaterea loru in Russi'a, dicundu, ca poporulu are necessitate numai de idei practice. In acelasiu timpu inse imperatulu Nicolae dede instructiunei unu caracteru catu se póte de nationale russescu; limba si literatura russésca, istoria, geografia, statistica russésca era studiele sale de predilectiune. Déra urmarea firésca la generatiunile crescute sub Nicolae a fostu: Unilateralitatea, care a stricatu atatu de multu si francesiloru si la ori-care poporu, care póte se-si cunosca patri'a si pe sine-si perfectu, mai departe inse nu cunósce nimicu.

Epoc'a cu totulu noua se incepù pe terenulu instructiunei publice sub Alexandru II ajutatu de ministrii sei Golovnin si comitele Tolstoi. Scóle mari si scóle mici incepura se resari cá din pamentu; sisthem'a invetiaturiloru se correse multu; junimei studióse i se dete voia de a esi pe la facultati europene; censur'a cea draconica din dilele lui Paulu fù desfiintiata si substituita cu una lege de pressa, cá scriitorii se scia de ce se se tiena si censorii se nu le mai frece hrénu la nasu. Consecentiele s'au vediutu in curendu. Asia de es. in a. 1853 era in tóta Russi'a numai 154 foi periodice, politice si nepolitice. Astadi, dupa 24 de ani, numerulu acelora trece la 700, éra carti mai multu séu mai pucinu voluminóse esu in limb'a russésca pana la 2 mii pe anu. Inca totu pucine pentru unu imperiu asia de vastu, déra salto mortale nu se póte face nici in lumea spirituale. Mam'a pressei este scól'a, nutricea ei libertatea, ucigasi'a ei coruptiunea.

In a. 1865 se aflá in tóta Russi'a 17,577 de scóle mari si mici, cu vre-o 850,000 de scolari si studenti. De atunci nu mai avemu de indemana date statistice mai nóue, déra se póte lua fora pecatu numerulu scóleloru la 20 mii si alu scolariloru la 1 millionu. Inca totu pucinu; totusi progressulu dela una generatiune la alt'a este prea invederatu. Nu tóte scólele stau sub ministeriulu instructiunei publice, ci multe asia numite scóle de specialitati, de resorturi, cá de es. cele militarie, cele nautice, comerciali, technice, sunt subordinate ministriloru respectivi. Intre institutele supuse ministrului instructiunei publice vedemu: 7 universitati, 101 gimnasie, 2 licee, 2 scóle veterinarie, 416 scóle districtuali cu 2743 professori, 1846 scóle parochiali si elementarie, 123 scóle de fetitie, intre cari 84 cu rangu de gimnasiu. Aceste pana ací sunt scóle totu-odata orthodoxe. Despre scólele altoru confessiuni christiane nu avemu date certe. Ebreii avea in acelu anu 121 scóle facute pe sém'a loru cu spesele corónei, si 1417 scóle private de ale rabiniloru, precumu e usulu vechiu la ei.

De ministeriulu instructiunei publice se mai tienu: Academi'a de scientie, bibliothec'a imperatésca, observatoriulu astronomicu dela Pulcov'a, museulu celu mare dela Moscu'a, 28 societati scientifice, 45 biblioteci, ca-ci alte 240 de biblioteci publice stau sub ceilalti ministrii. Bibliotecele private nu se potu numera.

Institutele eclesiastice s'au insemnatu mai in susu art. III. Armat'a are 1250 scóle mari si mici, sub ministeriulu respectivu. Sub minist. de marina stau 10 scóle nautice. Sub minist. apanageloru casei domnitórie 498 scóle. Sub minist. casei domnitórie 70 de institute parte mare de fetitie, a caroru patróna este imperatés'a Mari'a si m. principesa Elen'a, cumu si scol'a de surdo-muti. Sub minist. de interne 90, sub alu finantieloru 67 etc. etc. Se mai afla in Russi'a multime de institute private si pensionate, de care au si fostu totudeauna, mai alesu pentru fiii si fiiice familieloru fruntasie. Preste 10 mii de tineri russi invétia in strainatate, din causa ca de cativa ani incóce le este permisu a esi in alte tieri. Se dice, ca numai in Parisu petrecu in dilele nóstre vre-o 50 mii de russi, intre cari multime de familii intregi, cu scopu de a-si cresce pruncii acolo, alti multi siedu in Parisu numai de placere.

Ospitale, case de veduve, de orfani, de copii aflati, de orbi, de saraci, se afla in diverse regiuni, si mai virtosu in capitale, in numeru considerabile.

Aceste pucine cifre scóse din statistic'a Russiei, pre cate incapura ací, despre activitatea spirituale a russiloru, ne potu da óre-si-care mesura, dupa care se comparamu gradulu culturei loru, atatu cu alu poporaloru europene, catu si cu alu celoru asiatice. Inca numai una singura cifra. Statulu da din veniturile sale 19 pana la 20 millióne ruble pe fiacare anu pentru institute scolastice si scientifice. Toti recunoscu, ca acésta suma e relative mare decatu cele votate in ori-care altu statu europénu pentru aceleasi scopuri. Corolariu: In timpulu nostru totu mai domina in Russi'a absolutismulu, inse absolutismu luminatu, cu singura esceptiune de capritiele religióse.

(Va urma.)

La dissolverea comiteteloru humanitarie.

Casurile dissolverei comiteteloru de barbati si de femei, care avea de scopu a face colecte diverse pentru ambulantie si spitale militarie, au devenitu causa celebra, pe care au si inceputu a o comentá diariele germane si francese. Intr'aceea confratii si colegii nostrii dela „Telegrafulu rom." in Nr. 40 alu acelui diariu din 22 Maiu (3 Iuniu) publicara trei acte relative la casulu din Sabiiu, comentandu-le totu-odata cu acea demnitate, de care este capabile numai omulu cu semtiemente nobili. Regretamu fórte, ca angustimea spatiului nostru si unu numeru considerabile de corespondentie, care astepta publicarea, nu ne permite a reproduce dupa „Telegrafulu romanu". decatu numai acelea trei acte si resultatulu colecteloru incepute si continuate. Ceea ce amu avé se adaugemu din partea nóstra la loculu acesta, óre-si-cumu spre completarea adeverului ar' fi, ca dela ministeriulu reg. de interne au esitu in acésta causa doue decrete, unulu generale din 24 Maiu, prin care se interdice infiintiarea de comitete preste totu, fora distinctiune de nationalitati si colori politice, éra altulu speciale din 26 Maiu, prin care se comanda desfiintiarea comitetului dameloru romane din Sabiiu, alu caroru recursu elaboratu cu o logica sfarmatória se vede mai la vale.

Alta impregiurare ce merita a fi memorata este, ca in capital'a Transilvaniei insusi dn. primariu Alexiu Simon cá barbatu seriosu, scandalindu-se din caus'a lipsei totale de tactu a politiei locale, care citase pe domn'a Maria Iliesiu, merse la locuinti'a dumnea-ei, spre a'i descoperi regretele sale si a cere scusa pentru ceea ce se intemplase, cu atatu mai virtosu, ca in casuri analóge erá prea de

ajunsu, cá ori-ce auctoritate publica se se adresedie catra dame in modulu adoptatu spre es. de dn. comite supremu Wächter iu Sabiiu.

„Catra on. publicu romanu!

Cá presiedintea comitetului de dame din Sabiiu pentru ajutorarea ostasiloru raniti din Romani'a amu primitu la 30 Maiu a. c. urmatóri'a harthia dela dlu comite supremu alu comitatului Sabiiu, Friderico Wächter:

„„Nr. 396 pres. / 1877.

Onorabila Dómna!

Este o pré frumósa insusire a femeiei iubirea confratelui seu patimitoriu si cá resultatu alu acestei'a: nesuinti'a de a-i aliná dorerile catu se pote mai rapede si mai radicalu.

Din acésta insusire s'a nascutu — asiá credu eu — si acelu comitetu de dame, care sub presiedinti'a domniei vóstre s'a constituitu in cetatea Sabiiu cu scopulu de a aduná ajutórie pentru ostasii din Romani'a raniti in resbelulu russo-turcu.

De si ajutorarea ranitiloru — apartiena ei ori carei parti beligerante — cá o fapta umanitaria tientita spre usiorarea doreriloru omenimei patimitórie — este permisa; totusi din punctu de vedere alu statului trebuie se ne ingrigimu, cá colectarea acestoru ajutórie se se efeptuiésca intr'unu modu, alu carui procedura se convina principiului de neutralitate adoptatu.

Dreptu aceea constituirea comiteteloru de ajutória nu se póte concede; inse particulari potu collecta ajutória pe sém'a ranitiloru ori carei parti beligerante in scame, rufe si chiaru si in bani dér' conspectulu originalu despre ajutoriulu adunatu totudéun'a, inainte de espedare, trebuie substernutu autoritatiei.

Despre ce amu poftitu a Te inscientiá cu acea provocare, cá activitatea mai departe a comitetului de dame constituitu sub presiedinti'a Dtale in Sabiiu se binevoiesci a o sistá, repetindu, ca este permisu cá parliculari pre langa respectarea punctuale a modului de procedere amintitu sa colecteze contribuiri de ajutórie si sa le tramita la loculu destinatiunei loru.

Primesce espressiunea deosebitei mele consideratiuni.

Sabiiu, 30 Maiu 1877.

Wächter m. p., comite supremu.

On. Dómne Iudit'a Macelariu

Loco.““

„In urmarea acestei'a coadunandu-se comitetulu la 31 Maiu, dupa-ce cu parere de reu s'a luatu spre scire sistarea activitatiei comitetului, amu fostu insarcinata a intreveni la dlu ministru de interne pentru revocarea acestei ordinatiuni, ceea ce pe calea comitelui supremu amu si facutu prin recursulu urmatoriu:

Domnule comite supremu!

M'a surprinsu fórte neplacutu ordinatiunea Dvóstra din 30 Maiu a. c. Nr. 396 pres., prin care me provocati, cá se sistezu activitatea mai departe a comitetului de dame umanitariu, constituitu aici sub presiedinti'a mea.

Nefiindu chiamarea femeiloru de a se opune ordinatiuniloru organeloru statului, 'mi permitu a Ve inscientiá cu totu respectulu, ca activitatea mai departe a comitetului amu suspendat'o deocamdata; inse acea dispusetiune o consideru atatu de compromitatória pentru unu statu culturalu, incatu si cá femeia 'mi tienu de o datorintia inevitabila a recurge la domnulu ministru de interne pentru revocarea ei.

Se dice: cumu-ca unu statu neutralu nu póte permite cá cetatianii lui se constitue comitete pentru a usiurá dorerile ranitiloru partiloru beligerante.

Marturisescu, ca eu pana ací amu esperiatu chiaru contrariulu.

In resbelulu nu demultu decursu franco-prusu in tóte statele culturali neutrali s'au instituitu astfeliu de comitete umanitarie de ajutorare, asemenea si sub decursulu resbelului abiá terminatu turco-serbu.

Ma amu vediutu si adi inca vedemu si mai multu. — S'au tienutu si se tienu si adi meetinguri politice, in cari cetatienii stateloru 'si esprima fora restringere simpathiele respective antipathiele in privinti'a partiloru beligerante, si inca nici unui statu neutralu nu i-a plesnitu prin minte a o dechiará acést'a de incompatibila cu principiulu neutralitatiei.

Amu vediutu in patri'a nóstra adunari de poporu, reuniuni si municipii consultandu-se si tramitiendu representatiuni la diet'a tierei pentru intrevenirea statului in favórea unei'a din partile beligeranti — a turcului.

Sub intregu decursulu resbelului turco-serbu s'au constituitu comitete, cari au esoperatu colecte pentru ranitii turci ba chiaru si pentru serbi.

Si acumu se constituescu comitete de acestea atatu in capitala, catu si in provincia — pentru ajutorarea ranitiloru turci.

Abia decurse acea demonstratiune grandiósa, carea au inscenat'o comitetele constituite in capitala si au estins'o mai asupr'a intregei tieri printre turcofili — intru onórea asiá numiteloru „softale turcesci!“

Acést'a s'a esecutatu in capital'a tierei, in nemidiulocit'a apropiare a guvernului, cu cea mai mare demonstratiune possibila pentru un'a, si cea mai provocatória necrutiare in privinti'a celeilalte parti beligerante.

Acést'a n'a consideratu-o inaltulu guvernu de atacatória a principiului de neutralitate.

Este óre cu potintia: cá decatu acestea se fia mai compromitiatórie pentru principiulu de neutralitate unele comitete umanitarie de dame, cari, departe de ori-ce politisare, se ocupa numai cu alinarea doreriloru nenorocitiloru, a ranitiloru ce patimescu?

Séu dóra numai pentru acea au devenitu nepermissibile aceste comitete, pentru-ca dejá au intreprinsu si damele romane astfeliu de lucrari umanitarie in favórea fratiloru loru patimitori din Romani'a?

Ast'a nu o potu crede.

Statulu nostru este in referintie amicali, precumu cu Romani'a asiá si cu Turci'a; si déca nu este crima in patri'a nóstra a nutrí simpathie pentru turci, nu póte fi crima nici acea, ca femeile romane sunt cu compatimire si simpathia catra sangele loru.

Dupa modest'a mea parere: nu acea póte vatemá principiulu de neutralitate: ca civii statului neutralu constituescu comitete pentru ajutorarea ranitiloru ori-carei parti beligerante, — ci din contra chiaru acea: ca constituirea astoru feliu de comitete se intredice.

Si decum-va alte state nu o facu acést'a, credu ca nici guvernulu nostru numai pentru voi'a unoru diurnale ce seducu opiniunea publica, redigiate cu patima, nu va intreprinde a lucrá in contr'a interesseloru omenimei patimitórie, — pentru-ca acést'a nu convine reputatiunei unui statu culturalu.

Dreptu acea 'mi iau voia a Ve rogá cu tóta onórea cá substernendu cu opiniune favoritória acestu recursu la dlu ministru r. ung. de interne, se binevoiti a esoperá cá amintit'a ordinatiune interdicatória sa se revóce.

Primiti Ve rogu espressiunea deosebitei mele consideratiuni.

Sabiiu, 1 Iuniu 1877.

Presiedintea comitetului de dame suspinsu:

Iudit'a Macelariu m. p.“

(Va urmá.)

Pre candu notificamu actele de susu, ne vinu sciri din tóte tienuturile tierei locuite de romani, ca femeile nóstre s'au pusu cu totu adinsulu pe lucru pentru soldatii raniti si ca in fiacare comuna se insarcinéza cate cineva de buna-voi'a sa a duce obiectele séu banii la cea mai de aprópe statiune spre a se inainta la loculu destinatiunei, conformu vointiei contribuitoriloru si dupa intielegere prealabila a catoru-va persóne, intocma precumu continua a face compatriotii nostrii maghiari in tóte cetatile si alte comune cu populatiuni numeróse.

* * *

— (S'a deochiatu.) Cativa deputati maghiari si mai multi alti barbati de frunte dejocara frumosielu decretulu ministrului de interne relativu la comitete de binefacere. Ei adeca publicara in vre-o 50 de diaria una proclamatiune inflacarata catra natiunea maghiara, in care spunu curatu, ca sangele turcescu, care se vérsa in contra libertatiei popóraloru slave, se vérsa totu-odata pentru maghiari; de aceea ei provóca pe ai loru, cá se sara toti si tóte la collecte, care cu ce póte, cu pensarìa si cu bani, cá déca acuma nu potu ajutá turciloru cu armele, se'i ajute asia. In locu de comitetele desfiintiate densii o brodira fórte bine dicundu: Banii se'i transmiteti din tiéra intréga la domnulu A.; pensari'a la dn. B., corespondenti'a se o tieneti cu dn. C., toti in B.-Pest'a; éra apoi acesti trei domni deputati voru transpune tóte obiectele si banii la consululu turcescu din acea capitala. Aci se implinesce minunatu glum'a romanésca: „Éca pop'a! Nu e pop'a! Eca comitetu! Nu e comitetu! Jocu de a mîti'a órba.

Hei, déra se vedeti, cumu mai injura ministerialulu „Kelet“ in unu alu treilea articlu „pe talcharii de romani“; apoi totu mai are fruntea de a lua numele de fraternitate in desiertu si a chiama pe romani „frati“. Ce satira, ce insulta! Cu cine frati? Cu turcii, cu hoherii seculari ai romaniloru?

Resbelulu.

Evenimentulu celu mai importantu este astadi sosirea imperatorelui russu la armat'a sa din Romani'a. La confiniele Romaniei Maiestatea sa fù intempinatu de ministrulu de esterne romanu d. M. Cogalniceanu, éra la gar'a dela Iassi, unde a sositu in 6 Iuniu n. la 10 óre séra, fù primitu de presiedintele consiliului de ministri d. I. Brateanu, de d. metropolitu alu Moldovei, de auctoritatile locali si unu insemnatu numeru de cetatiani. Dupa $1^1/_2$ óra trenulu imperialu si-a continuatu drumulu catra Ploiesci, unde a sositu in 7 Iuniu la 8 óre sér'a. Gar'a dela Iassi, salele de asteptare si intregu orasiulu erau splendidu decorate si illuminate. Asemenea in totu percursulu statiunile erau decorate si illuminate.

Din partea guvernului romanu s'au luatu mesuri de a se observá pe liniele ferate romane aceleasi dispositiuni, ce se pastrédia pe liniele russesci candu imperatorele caletoresce. Astfeliu convoiulu fù compusu din cinci trenuri, cari au urmatu unulu dupa altulu la distantia de cate 30 minute. In trenulu din urma se afla de regula escort'a, care in casulu acest'a numera 600 de ómeni. Amenunte despre sosirea la Ploiesci nu avemu inca, speramu inse, cá post'a de astadi ne va aduce.

Se vorbesce, ca indata dupa sosirea la Ploiesci se va tiené unu consiliu de resbelu familiariu, la care voru partecipá afara de imperatorele numai marii duci russesci. Acestu consiliu familiariu va avé de buna séma se pregatésca agendele pentru consiliulu celu mare de resbelu, la care va partecipá si principele Carolu.

— Va se dica, a sositu tempulu cá se vedemu ce se alege din conglomerarea óstirei russesci pe malulu romanescu alu Dunarei. Si intru adeveru, erá dejá tempulu supremu, ca-ci lung'a traganare de a incepe actiunea cu tóta seriositatea, desi fù destulu de motivata prin esundarea apeloru si mai vertosu a Dunarei, totusi dede cea mai buna ocasiune adeveratiloru neinpacati ai espeditiunei russe, cá se esploatedie acésta traganare cá unu semnu de temere si frica din partea Russiei de a incercá trecerea preste Dunare, si apoi chiaru a conchide de aici, ca Russi'a va inchiá pace si se va intórce acasa. Desi noi nu admitemu nice chiaru possibilitatea de a se inchiá pace in momentele de facia, despre ce ne ofere o proba poternica si sosirea imperatului russiloru la ostire, totusi marturisimu sinceru, ca asteptamu cu óre-care impacientia momentului, care va avé se dè de mintiuna si se plesnésca in facia pe cei ce credu a scapá pe Turci'a din ghiarele mortii cu asemeni scornituri nerusînate. Ne consolamu inse, ca multu a fostu, pucinu a remasu.

— In 4 Iuniu la 5 óre demaneti'a turcii din Rusciucu au inceputu a bombardá Giurgiulu. In tempu de trei óre au trasu asupra casarmei, asupra localului vamei si asupra vaseloru din portu 51 lovituri, din cari numai 11 au facutu esplosiune. Corpulu de armata russa din Giurgiu n'a ripostatu la aceste focuri, cari a doua di s'au inceputu de nou.

— Precandu inse bombardarea Giurgiului este constatata si de catra diurnalele din Romani'a, pre atunci faim'a ne aduce scirea, ca armat'a romana dela Calafatu ar' fi reinceputu bombardarea Vidinului, ba faim'a acést'a vrè totu-odata se scie, ca armat'a romana ar' fi si trecutu Dunarea la Vidinu. — Sciindu catu de tare doresce soldatulu romanu cá se ajunga a se mesurá odata cu turculu barbaru si inganfatu, nu eschidemu possibilitatea, ca sub scutulu baterieloru dela Calafatu nu s'ar' fi potutu intemplá se desbarce o parte a ostirei romane la Vidinu, care in cateva óre a potutu fi datu flacariloru, inse cu tóte aceste d'ocamdata nu ne vine a crede, cá se fi avutu locu o trecere formale pe pamentu turcescu; acést'a s'ar' fi potutu intemplá numai sub conditiunea, déca totu-

odata si ostirea russa ar' fi intreprinsu trecerea Dunarei pre la unu punctu séu altulu, ceea-ce inse nu credemu se se fi intemplatu, fora cá se se fi asteptatu ordinulu imperatorelui, care abiá alalta séra a sositu la cortelulu generalu.

— „Diurnalele din Bucuresci" ne spunu, ca basî-buzucii continua infamele loru acte de hotia si talharia, trecundu pe unde potu pamentu romanescu, jafuindu si uciediendu totu ce gasescu in cale. Asiá s'a intemplatu, ca locuitoriloru din comun'a Macesiu le-a rapitu 1400 oi si mai multi rimatori. — Asemenea au trecutu si la comun'a Ostroveni o banda de vro 50 talhari turci, intre cari si soldati regulati, si voi se fure si se tréca preste Dunare vr'o 25 de vite cornute, inse intr'aceste sosi unu plutonu de soldati dela Bechetu, care deschidiendu focuri asupra talhariloru, constrinsera se parasésca préd'a si se se retrage in ruptulu capului. — Ne miramu, cumu de locuitorii romani nu suntu pregatiti a intimpiná asemeni bande de hoti si talhari, ci stau cu manile in sinu si privescu cumu le ducu averea. Au dóra in Romani'a nu se capeta arme si érba de pusca, séu in casu de mare nevoia numai securi si furci cu corne de feru?

— Turcii si-au propusu se-si castige cunune de lauri pe campulu de resbelu cu muntenegrinii. Cele 38 de mii soldati turcesci, cari au se operedie contra Muntenegrului, s'au pusu in miscare si vreau se faca unu atacu vigorosu. Pana acumu inse nu s'a intemplatu nice o lupta, pentru-ca muntenegrinii se camu ferescu, asteptandu se se incépa lupt'a si la Dunare.

— Ostirea russa din Asi'a mica face progressu admirabilu. Fortulu Cars e incongiuratu, éra Erzerum amenințiatu cu incongiurare. O depesia dela Erzerum spune, ca patru mii circasiani sub ordinele lui Mussa-pasi'a au fostu incongiurati la Becliamed si au fostu massacrati, afara de vr'o doue sute, cari au scapatu. Astfeliu cavaleri'a lui Mukthar-pasi'a e distrusa, éra comandantele ei Mussa-pasi'a a disparutu. Mukihar si-a stramutatu cortelulu generalu la Coopricool, inse in curendu potemu se aflamu, ca nu mai are nice armata, nice cortelu generalu.

Reginulu sasescu 10 Maiu 1877.

Ne rugamu cu totu respectulu si stim'a a dá locu acestoru scrieri in colónele prea stimatului Diuariu, ce'lu redigeati, si acést'a in interessulu adeverului.

Cetindu testamentulu repausatului in domnulu I. Popu Maioru, publicatu in suplementulu dela Nr. 25 si 27 alu „Gazetei Transilvaniei", amu simtitu un'a bucuria, dér', si un'a dorere de anima, carea ni-o causéza unele espressiuni, cuprense in acelu testamentu, si anume in § 12 si 15., in carele p. o. d. protopopu alu Reginului M. Crisianu se timbréza, si i se da epitetulu de „devastatoriu alu bunureloru basericesci si scolastece, unu demoralisatoriu de poporu in tractulu p. o. domniei sale.

Cá onoratulu publicu, carele a cetitu acelu laudatu testamentu, se nu fia in retacíre, póte crediendu aceloru timbrări si epitete neadeverate si nefundate, preotimea gr. cat. din tractulu Reginului, fiindu deoblegata moralmente, pasiesce spre refrangerea aceloru bârfeli, si in conscienti'a s'a le dechiara de „pura calumnia in tóta splendorea loru."

P. o. d. Protopopu M. Crisianu, nu a devastatu si nu devastéza bunurele basericesci si scolastece, má totu dé-un'a a fostu si este cu unu zelu mare pentru inaintarea aceloru bunure, si le considera de „inviolabile". Buna starea materiale basericésca si scolastica in tractulu Reginului inaintéza intr'unu modu multiumitoriu, si mai in tóte parochiele, unde numai se póte, suntu capitale basericesci si scolastice; si apoi déca p. o. d. Protopopu M. Cr. ar' fi unu devastatoriu, acele ar' lipsí cu totulu, ca-ci cá unu Pasia in tractu, dupa cumu se numesce in desu amentitulu Testamentu, ar' fi potutu face „sic volo sic jubeo" si se le inghitiésca pre tóte; dér' nu! p. o. d. Protopopu totu dé-una i-a diacutu la anima progressulu materiale si intelectuale in tóte parochiele de sub conducerea p. o. d. sale; asia noi cunoscundu impregiurarile, in cari se afla de presente tractulu Reginului, cunoscundu intieleptiunea si zelulu, cu cari p. o. d. Protopopu M. Crisianu-lu conduce, potemu dice „ubi testimonia adsunt, nihil est opus verbis"; dér' amu aretatu, cá onoratulu publicu cetitoriu, carele nu cunósce tractulu Reginului, se nu-si formeze un'a opiniune contraria adeverului.

Apoi, ca dóra p. o. d. Protopopu M. Cr. ar' fi demoralisatu poporulu de sub jurisdictiunea p. o. d. sale, ferésca bunulu Ddieu! poporulu din tractulu Reginului, nu a fostu si nu este demoralisatu, má ne bucuramu de unu poporu bunu si crestinu, cea ce inca nu ar' póte se fia, déca p. o. d. Protopopu ar' fi unu demoralisatoriu; fora se vede, ca repausatulu testatoriu a scrisu in testamentulu seu, singuru din antipathi'a ce a avut'o catra p. o. d. Potropopu . . . ., inca a potutu fi predomnitu de passiuni.

Ce privesce scólele din Reginu, nu scimu cumu repausatulu a potutu vení la atat'a, catu se le cualifice de semi-normali, cumu a potutu scí: ca cumu sta invetiamentulu, ne visitandu-le nece un'a data! má cu ocasiunea esameneloru invetiatorii-lu invitau in persóna, dér' nece un'a dáta nu a potutu cá se vina; pruncii, cari absolviau si absolvéza scólele dela Reginu (romane), erau si suntu primiti in gimnasiu si la straini, intocma cá si celi de la scólele cele mai renumite, si apoi acést'a primire cumu s'ar' póte intemplá? fiendu numai „semi-normale;" aici ne vine a dice „ignotos f., notis derisui est."

Se doresce in acelu testamentu, cá tractulu Reginului se scape de pasiatulu p. o d. Protopopu M. Cr. Noi nu avemu Pasia in tractulu nostru! noi avemu unu Protopopu bunu, caruia-i oftamu dile indelugate, cá se ne conduca si mai departe, dupa cumu ne-a condusu si pana acumu, cá unu adeveratu parente sufletescu, carele ne-a fostu si ne este.

Cu aceste remanemu asecurandu-ve de stima si respectu in numele tractului gr. cat. alu Reginului:

Alessandru Ternoveanu,
par. si not. tractuale.
Petru Precupu, par. Solovestrului.
Teodoru Stavilla, par. Felfaleului.
Blasiu Precupu, par. M.-Huducului.

Dobritienu, 1877.

Turcii nostri. Precandu turcii orientali, asupritori barbari ai umanitatiei si ai crestinismului, se sufulca si pregatescu la lupta pentru esistenti'a contr'a eliberarei crestiniloru din imperati'a loru; pre atunciá turcii nostri de asemenea farina din Asi'a inca lucra din respoteri si-si descoperu sentiemintele de simphathia cu turcii, alu caroru sange le curge si adi prin vine, cu acei barbari selbatici, cari nu si-au aflatu parechia in nedreptati, jafuri si maltratari ingrozitórie, precandu ceia se lupta contr'a civilisatiunei moderne, contr'a dreptatiei sante, pre atunciá estia se lupta pentru sugrumarea natiuniloru conlocuitórie, lipsindule de tóte, le aducu la sapa de lemnu, — le inchidu scólele, — le confiscu cartile scolastice, — ii maghiarisédia cu forti'a, si ii omóra politicesce. La ajungerea scopului infernalu pentru de a desnatianalisa pe nationalitatile conlocuitórie se folosescu de tóte midiulócele possibili, vediute si ne vediute, si spre scopulu loru draconicu folosescu chiaru bani storsi din sudórea nationalitatiloru, totu cu acei bani 'si redica universitati si teatre si altele. s. a.

Din inteliginti'a elementului maghiaru e acestu inimicu alu nationalitatiloru, si cu deosebi inimici seculari ai romaniloru in genere, acesta inteligintia e turburatóri'a massei crude a poporului maghiaru contr'a natiuniloru conlocuitórie.

Acestia maghiarisédia pe tóte locurile pe celelalte nationalitati, acestia nimicescu materialminte pe inteliginti'a romana, acestia le surupa liniscea si pacea, ce s'a documentatu de ajunsu si cu organisarea comitateloru si a tribunaleloru, ca pe oficialii romani din tienuturile romane iau stramutatu intre ungari si teutoni prin Segedinu, Dobritinu si alte tienuturi, éra intre romani au tramisu ungari, cari nice nu pricepu limb'a romana; nice se sciu intielege cu poporulu, nui acésta secatura si batjocura pe romani? Apoi totusi se poftesce; cá romanii se fia patrioti buni fideli tierei ungaresci, romanulu 'si iubesse patri'a, -si iubesce monarchulu, pe imperatorele, carui 'ia fostu totu de-a un'a fidelu si va remané, inse-si uresce inimicii, si pe surpatorii drepturiloru de egalitate perfecta istorica a patriei sale, nu uita binele nici reulu, si ambele le intempina dupa meritu, cuveniintia si dreptate.

Atatu in giurulu Dobritinului, catu si in Szabolcs, au fostu multe comune romane, parte puru, parte mestecate, inse, durere! adi suntu tóte maghiarisate, numai in Szabolcs mai este o comuna romana Nyir-adony cu unu preotu demnu de natiunea romana si cu unu invetiatoriu bravu, cari sustienu inca nationalitatea in poporenii loru, dér' pentru acea tóta inteliginti'a maghiara li-e inimica, incatu i'aru stinge de pe faci'a pamentului, decumva nu s'ar' teme de judecat'a civilisatiunei si a legiloru presinti.

Voiu mai impartesi de pe aici in scurtu si alte neajunse, de care sufere romanii din caus'a furiei maghiarisatórie.

Oradea-mare in 1877.

(Capetu.)

Astfelu inteligenti'a romana din Bihari'a a ajunsu la starea de acumu, candu tóte semnele de viéti'a romaniloru de aici se marginescu cate la o doina séu cantecu nationalu, intonatu de tinerii romani de pe la gimnasii séu alte institute, mai fiindu norocosi cei din Oradea-mare de a se mai impartasi in corpore din candu in candu de imbratisiarea si primirea caldurósa a dloru romani: Iosifu Romanu, Simeonu Bica si Niculae Zigre. Nu e inse mai electrisatória nici viéti'a altoru cetatiani si inteligenti de aici, cari, in ce atinge socialitatea, asemene nu-si afla ceva distractiune mai placuta, afara de ocasiunea ce li se da a ocupá locu mai adese intre alti ospeti la ospital'a mésa a Ilustritatei Sele Episcopului romanu Ioanu Olteanu, din alu carui cercu socialu, conformu inaltei si gingasiei Séle chiamari si positiuni, nici romanii nu suntu eschisi.

La folosirea celui mai santu dreptu cetatianescu electoralu, incordarile de potere ale romaniloru dóra nici odata nu voru mai ajunge gradulu, cá la alegerile unui Gozdu si Ioanescu, nici resultatele loru nu voru mai fi asia incoronate.

Contra tóte aceste lovituri, la impilarea spirituale si materiale a romaniloru de aici au contribuitu numerosii ani improductivi decursi, in urm'a caror'a facia cu alte timpuri trecute, adi abiá a trei'a parte de tineri romani suntu in stare a mai cercetá cutare scóla. Societatea de lectura a junimei romane de aici, in urm'a unei ordinatiuni ministeriale *) adi nu mai esiste. Má: in anii din urma, in lips'a unui directoru demnu de chiamarea s'a, insa-si conducerea si administrarea gimnasiului romanu din Beiusiu se apropiá la negligere, déca Ilustritatea S'a Parintele Episcopu nu preveniea acestu reu cu denumirea unui directoru doritu de toti, caror'a le jace la anima inflorirea acelui gimnasiu. Denumirea s'a intemplatu in person'a dlui Petru Mihutiu, fostu profesoru mai multi ani la gimnasiu, si care in decursulu vietii séle active si-a culesu mai multe merite pe totu terenulu. Cu unu cuventu, mai potrivita séu celu pucinu o asemene denumire, Parintele Episcopu din tóta diecés'a Ilustritatii Sele numai cu unulu ar' mai fi potutu face, dér' inca nici in estu modu n'a potutu, din óre-ce acela e asiediatu in altu locu corespondietoriu; remana deci acolo, ca in bunu locu este; si cine cunósce numai catva persónele si impregiurarile, n'are alta, decatu se glorifice prudent'a tactica urmata de Ilustritatea S'a in asta organisare.

Se mai afla apoi in clerulu Ilustritatii Séle unu individu, carui-a conformu trecutului si cualitatiloru sele, toti ei dorescu unu terenu mai estinsu decatu celu presentu, si de care le place a crede, ca Ilustritatea S'a Parintele Episcopu la ocasiune data se va si ingrigí.

Dupa cari concéda-mi-se se incheiu de astadata cu esprimerea dorintii: cá nu peste multu ori cine altulu se ve póta incunoscintiá despre o stare a lucruriloru multu mai imbucuratória decatu mine, care ve scriu aceste cu o anima sangeranta.

Romani'a.

Bucuresci, 24 Maiu. „Monitoriulu" impartesiesce, ca in 22 Maiu la 10 óre domnii ministri s'au presentatu la palatu si au rogatu pe M. Sa Domnitoriulu se binevoiésca a porta de aici

---

*) Amu mai dori a vedé textulu acestei ordinatiuni, cá se scimu causele, cari impingu pe regimulu ung. a ne privá junimea de asemeni societati de cultura. Totuodata dorimu a sci, déca, si ce passi s'au facutu spre a revindeca dreptulu avutu pentru acésta societate, ad. succesele luptei de aparare. Asteptamu respunsu respectivu. Red.

inainte medali'a pentru „Virtute militaria", pe care insusi M-Sa a conferit'o ostasiloru, cari s'au distinsu la Olteniti'a si Calafatu, ca va fi una maudria pentru tiéra a vedé pe peptulu suveranului ei acésta medalia, care va fi totudeuna aducere aminte de diu'a de 15 Maiu, candu M-Sa s'a aflatu in midiuloculu armatei la bombardarea Vidinului din Calafatu.

„Stéu'a Romaniei" o mai conferi Domnitoriulu Metrop. Primatu alu Romaniei, Metrop. Moldovei, dloru I. C. Brateanu, pres. min., M. Cogalniceanu min. de externe, gener. Nicolau Golescu si D. Gr. Ghica fosti presied. de consiliu meritati.

Ofrandele pentru armat'a romana curgu din tóte partile Romaniei pe intrecute atatu in bani cu miia si 500 lei catu si in vite etc, ma dintre functionarii statului incepura a-si offeri cate o parte buna din salariu pana la finea resbelului si assecurarea independentii Romaniei, care merita si tarea resolutiune de a-si sacrifica romanulu si viati'a.

Intraceea Nuvelistulu afirma cu positivitate, ca atatu la regimulu romanu, catu si la celu russescu au sositu doue note, una dela Austri'a si cealalta dela Angli'a, in cari aceste poteri redica protestu in contra programului lui Fadejef si in contra planului fundarii unui imperiu bulgaro-romanu. Unu legionu de bulgari se forméza cu multa iutiéla in Romani'a, care se privesce cá unu corpu de sustienerea ordinei in Bulgari'a, dupa ocuparea ei, spre care scopu se va si instrui.

Spiritulu militariu in Romani'a.

Unu capitanu pensionariu asternù, dupa „Gazet'a de Bacau", urmatóri'a petitiune memorabila:

„Domnule Ministru!

„Intr'o era in care mam'a patria romana se vede pusa in miscare de destrugerea anticului si ferosului jugu alu barbarului Osmanu, candu la acésta era s'au animatu toti fii Romaniei de a luá arm'a, spre a puté salva acésta eterna si sacra prosperitate a independentiei romane;

„Cu profundu respectu vine si subsemnatulu a pune in vederea dv. dle ministru, ca: din cetirea „Monitorului officialu, in care se arata arangiamentulu cadreloru diferiteloru corpuri de militiani; numai singuru subsemnatulu, dinpreuna cu d. capitanu Gh. Stangu, sub-locot. Mihailu Marginénu (ce suntemu pensionari), si cu d. locot. Grigorie Stefaniu (pusu in neactivitate) toti domiciliati in Urbe'a Ocna, Judetiulu Bacau, ne gasimu esclusi si nenumiti la nici unu feliu de corpu militianu din intrég'a tiéra."

„D-le Ministru! respectuosu vinu a ve rugá, se binevoiti a luá in seriósa atentiune acést'a, si a regulá imediat'a nóstra trecere la vr'unu corpu de armata, ce ne veti crede meritabili; pentru cá in aseminea ocasiune se profitamu de à desvolta acea ce vomu puté merita, si pentru care amu fostu destinati dupa un servitiu intreprinsu aprópe cá la 30 ani.

„Suntemu veseli, cá in acésta ocasiune, se ne sacrificamu sangele pentru scump'a nóstra patria, de catu a muri lasi pe patulu de nesimtire, privindu pe tinerii nostri camaradi si frati de arme (intre care este si fratele meu mai micu, capitanu Ioanu Petrovici), luandu ei singuri laurele bravurei pe campulu de resbelu." Primiti ve rogu dle Ministru etc. etc.

Capitanu Alesandru Petrovu."

Ofrande pentru ostasii raniti din Romani'a.

Dela Baia-de-Crisiu amu priimitu urmatóriale ofrande pentru soldati romani raniti din Romani'a, cari s'au si espedatu la presiedintele societatei romane „Crucea rosia" principele Dimitrie Gr. Ghica in Bucuresci:

Dela Dr. St. Erdeli 5 florini, S. Bolfa 4 fl., I. Adamovici 5 fl., Aug. Onitiu 1 fl., S. Borlea 15 fl., P. Gligor 10 fl., G. Secula 20 fl., G. Padureanu 5 fl., P. Tisu 5 fl., I. Simionasiu 5 fl., P. Albescu 1 fl., T. Popp 5 fl. Sum'a 81 fl. v. a.

Diamandi I. Manole.

Societatea **„Crucei rosie"** din Romani'a, comitetulu centralu Nr. 344.

Bucuresci, 17 Maiu 1877.

Domniei sale dlui Diamandi I. Manole, presiedintele comitetului romaniloru din Brasiovu pentru ajutorarea soldatiloru raniti din Romani'a.

Domnule presiedinte!

Amu priimitu eri epistol'a Domniei Vóstre dela 13 Maiu curentu cu unu gropu de Napoleoni de auru in suma de lei 7125, ce'mi ati facutu onóre a ne tramite.

Ve rogu, domnule presiedinte, se binevoiti a esprima fratiloru nostri din Brasiovu viu'a recunoscientia a comitetului „Crucei rosie" de aici, si in particulariu a subsemnatului, pentru acésta ofranda, care, nu numai prin insemnatatea sumei, dér mai cu deosebire pentru spontaneitatea faptului ne da o noua dovada de simpathia si iubire.

Anexandu aici recepiss'a cassierului Nr. 240 constatatória de incassarea baniloru ve rogu, domnule presiedinte, se binevoiti a priimí incredintiarea prea ossebitei mele consideratiuni.

Presiedinte Dimitrie Ghica m. p.
Secretariu Ioan S. Boboc m. p.

Noutati diverse.

— (Catra onor. publicu romanu.) Subscrisulu amu inca la dispositiune mai multe esemplaria din cele dóue scrieri publicate sub numele meu. Acele scrieri sunt: 1. „Incercari in literatura" pretiulu 1 fl.; 2. „Asupr'a situatiunei" pretiulu 60 cr. — 'Mi iau voia a aduce la cunoscinti'a on. publicu romanu, ca din vendiarea esemplarialoru restante jumatate venitulu 'lu destinezu in favórea soldatiloru romani raniti. — Comandele si banii se voru adressá domnului Diamandi Manole, comerciante in Brasiovu. I. AL. LAPEDATU.

— (Multiamita publica). Societatea „Petru Maioru" a junimei romane studióse la universitatea din Budapest'a, aduce pre langa adeverirea primirei oferteloru generóse de mai in josu totu-odata si adenc'a s'a multiamita:

a) Ilustrei famili Mocionesci, defigendu generosu din partea a patru membrii a ei cate patrudieci fl. v. a. cá ajutoriu anualu:

b) Institutului de creditu si oconomii „Albin'a" din Sibiiu, binevoindu a votá in favorulu societatiei „P. M." o suma de 50 fl. — cinci-dieci fl. v. a.;

c) Escel. sale D. I. Vancea de Butessa Archiepiscopului gr. cath. din Blasiu, intindiendu-ne mana de ajutoriu cu dóue-dieci fl. v. a. si

d) nu mai pucienu si Il. sale Parintelui I. Popasu, episcopului gr. or. din Caransebesiu, asemenea ajutandu-ne societatea cu dóue-dieci fl. v. a.

Deci acestoru generosi si ilustrii Macenati ai sei Societatea „P. M." se grabiesce ale esprime respectuosu inca odata multiamit'a si recunoscinti'a sea cea mai viu simtita.

Budapest'a, 4/16 Maiu 1877.

Iosifu Vulcanu, presied. G. Ocasiu, secret.

Mai nou.

Pórt'a a anunciatu cu mare scomotu ca o scrisóre a patriarchului ecumenicu recomanda fidelitate catra Sultanulu si invita pe crestini a sustiené pe guvernulu otomanu. —

Din Constantinopolu se telegraféza oficialu, ca muntenegrenii in numeru de 6000 au fostu respinsi si pusi pe fuga de catra trupele lui Ali Saib, unu telegramu din Muntenegro vorbesce din contra de o isbanda muntenegrina.

Din Asi'a fortulu Kars si Erzerumu suntu privite cá ocupate de russi.

— Mercuri 25 Maiu órele 12. Generalulu Ignatieff a sositu in Ploiesci. Asemenea au sositu delegatii din partea autoritatiloru din Transilvani'a pentru salutarea Imperatului. Orasiulu de abia póte contiené multimea adunata. Unu corpu de Casaci a mai plecatu spre Dunare, scrie „Pr."

— In 26 Maiu v. M. S'a imperatulu tuturoru Russiloru a ajunsu sér'a pe la órele 7 in Ploiesci, unde a fostu primitu la gara cu mare solemnitate si in orasiu cu ovatiuni. M. S'a Tiarulu, pe tóta intinderea caii, dela Iassi pana la Ploiesci, a fostu primitu in modu excellentu.

Pretiurile piacei
in 8 Iuniu 1877.

Mesura	Speciea fructeloru		Pretiulu fl.	Pretiulu cr.
Hectolitre	Granu	fruntea	10	80
		midiulociu	10	—
		de diosu	9	—
	Mestecatu		8	20
	Secara	fromósa	6	40
		de midiulocu	6	—
	Ordiulu	frumosu	5	70
		de midiulocu	5	50
	Ovesulu	frumosu	3	70
		de midiulocu	3	60
	Porumbulu		6	—
	Meiu		7	50
	Hrisca		—	—
	Mazerea		5	60
	Lintea		—	—
	Faseolea		5	60
	Sementia de iuu		13	—
	Cartofi		—	—
1 Chilo	Carne de vita		—	40
	„ de rimatoriu		—	48
	„ de berbece		—	—
100 Chilo	Seu de vita prospetu		40	—
	„ „ „ topitu		—	—

Cursurile
la bursa in 8 Iuniu 1877 stá asia:

Galbini imperatesci — —	5	fl. 96	cr	v. a.
Napoleoni — — —	10	„ 02	„	„
Augsburg — — —	110	„ 80	„	„
Londonu — — —	125	„ 20	„	„
Imprumutulu nationalu —	66	„ 30	„	„
Obligatiile metalice vechi de 5%	60	„ 95	„	„
Obligatiunile rurale ungare	73	„ 75	„	„
„ „ temesiane	72	„ 50	„	„
„ „ transilvane	72	„ —	„	„
„ „ croato-slav.	83	„ 50	„	„
Actiunile bancei — —	776	„ —	„	„
„ creditului — —	143	„ 40	„	„

Redactoru respundietoriu si Editoru
IACOBU MURESIANU.

Editiunea: Cu tipariulu lui
IOANE GÖTT si fiiu HENRICU.